

Inhoudstafel

A. Materialen	1
B. Opstaan- en slaapritueel	2
C. Week- en dagplanning	3
D. Activiteitenfiches	5
 Kaatje ontdekt letters	7
 Kaatje luistert	10
 Kaatje speelt met letters	17
 Kaatje schrijft	18

Materialen

A

Kaatje Klank, een koffer waar Kaatje Klank in past, samen met:

- de pictogrammen oor, oog, mond (als hangertjes voor Kaatje)
- een mand voor de boterhamdozen
- een bak voor de drinkflessen
- nog enkele andere doosjes (snackdoosje, metalen doosje,...) gevuld met voorwerpen uit de klas. Als je schudt met deze doosjes, hoor je duidelijk verschillende geluiden tussen de doosjes met voorwerpen.
- schoeltas en jas van Kaatje
- haakje/kapstokje voor de jas van Kaatje
- duploblokken
- eventueel een drinkfles, fopspeen/knuffel van Kaatje (ter ondersteuning van het versje)
- A3-prent met versje

klankletterkoppeling

klanken

letters

doe-alsof schrijven

Opstaan- en slaapritueel

Opstaan-ritueel

Bij elk spel start je op dezelfde manier: je neemt de koffer waar Kaatje in zit, en maakt haar wakker met een versje:

*Pief, paf, poffer
Wie zit daar in die koffer?
Ssssst!
Wees stil, maak geen geluid.
Kaatje, kom er nu maar uit!*

Kaatje heeft een hangertje met het symbool van het oor op. De leerkracht merkt dit op en vraagt waarom ze dit hangertje aan heeft. Kaatje vertelt dat ze heel goed kan luisteren, en dat ze supergraag luisterspelletjes speelt. Spelen de kleuters mee?

Het is noodzakelijk om de kinderen regelmatig te wijzen op het **pictogram** van het **oor**, zodat ze blijven geconcentreerd luisteren.

Willen de kleuters het versje meezeggen? Toon dan het **pictogram** van de **mond**.

Als Kaatje wakker is, stel je hardop de vraag: "Wat gaan we vandaag leren, Kaatje?"

Laat Kaatje het doel van de activiteit verwoorden.

Bij elke activiteit zijn de doelen in de ik-vorm geformuleerd. Zo kun je de doelen op het niveau van de kleuters aanbrenen.

Slaap-ritueel

Op het einde van een activiteit wordt Kaatje terug moe.

Herhaal samen met Kaatje nog eens wat de kleuters geleerd hebben. Stel dan ook hardop de vraag: "Wat hebben we vandaag geleerd, Kaatje?"

Als afsluiter zeg je dan het slaapwel-versje:

*Pief, paf, poffer
Wie kruipt er in de koffer?
Ssssst!
Wees stil, Kaatje is moe.
Kom, we doen de koffer toe!*

Slaapwel, Kaatje!

Timing:

Per activiteit voorzien we ca. 5 à 10 minuten. Voorzie liever 3 x 5 minuten dan 1 x 15 minuten.

De activiteiten in dit pakket kun je spreiden over 2 weken. Je kunt de activiteiten eventueel ook spreiden over 3 weken en een bepaalde activiteit meermaals herhalen.

	 Kaatje ontdekt letters	 Kaatje luistert	 Kaatje speelt met letters	 Kaatje schrijft
WEEK 1				
Dag 1	1. Inleiding: Welkom Kaatje p.7	1. Het versje aanbrengen p.9		
Dag 2	2. Op zoek naar letters op de spullen van de kleuters p.8	2. Het versje gevarieerd herhalen p.10		
Dag 3	2. Op zoek naar letters op de spullen van de kleuters p.8	2. Het versje gevarieerd herhalen p.10	1. Lettermateriaal in een basishoek p.15	
Dag 4		3. De luisterdoosjes van Kaatje p.11	1. Lettermateriaal in een basishoek p.15	
Dag 5		3. De luisterdoosjes van Kaatje p.11	1. Lettermateriaal in een basishoek p.15	
WEEK 2				
Dag 6	3. Aandacht voor de geschreven taal p.8	4. Het versje uitbreiden p.12	1. Lettermateriaal in een andere basishoek p.15	1. Doe-alsof schrijven stimuleren p.16
Dag 7	3. Aandacht voor de geschreven taal p.8	4. Het versje uitbreiden p.12	1. Lettermateriaal in een andere basishoek p.15	1. Doe-alsof schrijven stimuleren p.16
Dag 8	3. Aandacht voor de geschreven taal p.8	5. Kaatje maakt foutjes p.13	1. Lettermateriaal in een andere basishoek p.15	1. Doe-alsof schrijven stimuleren p.16
Dag 9	3. Aandacht voor de geschreven taal p.8	5. Kaatje maakt foutjes p.13	1. Lettermateriaal in een andere basishoek p.15	1. Doe-alsof schrijven stimuleren p.16
Dag 10	3. Aandacht voor de geschreven taal p.8	6. Reactiespel woorden p.14	1. Lettermateriaal in een andere basishoek p.15	1. Doe-alsof schrijven stimuleren p.16

D

Activiteitenfiches

Kaatje ontdekt letters

1. Inleiding: Welkom Kaatje

Doel

- Ik ontdek dat symbolen (pictogrammen, lettertekens,...) dienen om boodschappen over te dragen.

Kaatje heeft haar nieuwe schooltas bij. Kijk samen met de kleuters wat er in zit: een brooddoos, een drinkfles, een knuffel/fopspeen,... Ze heeft ook haar jas nog aan.

Kaatje is nieuw in deze klas en weet nog niet goed hoe alles gaat. Laat de kleuters vertellen aan Kaatje hoe het er aan toe gaat in hun klas.

- *Waar moet ze haar jas hangen? Hoe kan ze dat weten?*
- *Wat moet er 's morgens gebeuren met haar fruitdoosje?*
- *Waar moet Kaatje haar brooddoos leggen?*

Verwijs naar de daglijn en/of de gekende pictogrammen in de klas of de gang, bv. Toon Kaatje het pictogram van 'fruit' op de 'bak'. Misschien heb je nog andere pictogrammen om klasafspraken duidelijk te maken? Kijk samen met de kleuters en Kaatje eens rond in de klas. Zijn er nog 'tekeningen of symbolen' die iets betekenen, zoals pictogrammen op de speelgoedbakken, op de deur, op de kasten,...?

Kaatje ontdekt letters

2. Op zoek naar letters op de spullen van de kleuters

Doel

- Ik ontdek letters in mijn omgeving

Richt de aandacht van de kleuters op de letters van hun naam op snackdoosjes, in de jas, op etiketten, op de schoeltas, brooddoos,... Bv. "Kijk! Wat staat daar op jouw doosje? Dat zijn de letters van jouw naam: SSSAAAAR-RRAAA."

Kaatje ontdekt letters

3. Aandacht voor de geschreven taal

Doelen

- Ik ontdek dat schrijven en lezen een onderdeel vormen van het dagelijkse leven.
- Ik ontdek dat symbolen, letters en geschreven taal dienen om boodschappen over te dragen.

Je maakt een eigen symbolenkaartje voor Kaatje, en schrijft haar naam erbij. Je wijst naar de letters van Kaatjes naam en leest ze voor: "Kijk, dit zijn de letters van Kaatjes naam: Kaatje."

Je kan een foto/symbool van Kaatje en haar naam in de daglijn hangen. Telkens als je een activiteit met Kaatje doet, wijs je naar Kaatjes foto/symbool. Samen met Kaatje bewonderen jij en de kleuters de letters van Kaatje.

Wanneer je een boek voorleest, wijs je naar de letters in de titel en vertel je de kleuters dat dit letters zijn. Daarna lees je de titel voor, terwijl je met jouw vinger de letters volgt.

Noteer de naam van de jarige op de kroon en/of een ballon. Noteer ook een geschreven wens en namen op een wenskaart, op een tekening... Vertel aan de kleuters wat je schrijft en wijs naar de letters.

Vul telkens samen met het kindje van de dag een vriendenboekje in. Vertel telkens wat je opschrijft/optekent. Kinderen kunnen nadien in de boekenhoek het vriendenboekje bekijken en 'lezen'.

Kaatje luistert

1. Het versje aanbrenge

Doelen

- Ik kan gericht en geconcentreerd luisteren naar een versje.
- Ik maak kennis met klanken en rijm.
- Ik kan kleine verschillen horen tussen klanken.

Vertel dat je een versje hebt meegebracht, zodat Kaatje goed weet wat ze moet doen. Lees het versje op een expressieve manier voor. Kaatje en de kleuters luisteren. Je start met de eerste strofe.

Kaatje in haar nieuwe klas

*Kijk, dit is mijn nieuwe klas
Aan dit haakje hangt mijn jas.
'k Stop mijn fopspeen/knuffel in mijn zak
en mijn drinkfles in de bak.*

Marlies Algoet

Ondersteun het gedichtje met **concreet materiaal**. Je kunt de schooltas van Kaatje erbij nemen en de handelingen uitvoeren terwijl je het versje opzegt, leg bijvoorbeeld de drinkfles van Kaatje effectief in de bak. Verwijs hierbij ook regelmatig naar de afbeeldingen bij het versje. Hang de prent goed zichtbaar op ooghoogte van de kleuters en strategisch in de buurt van jassen/brooddozen/fruitdozen/...

Pas de tekst eventueel aan, zodat het overeenkomt met de **realiteit** in jouw klas, bv. de fruitdoos in de bak i.p.v. de drinkfles. Zorg er wel voor dat de woorden 'zak' en 'bak' behouden blijven.

- **Herhaling** is de sleutel tot succes. Herhaal het versje meerdere keren, zodat alle kleuters voldoende oefenkansen krijgen.
- Sta stil bij de **rijmwoorden** 'zak' en 'bak'. Laat de kleuters luisteren naar de woorden die op elkaar lijken.
- Heb je **kleuters met een beperkte woordenschat in jouw klas**? Laat hen dan ook op andere momenten kennismaken met de woordenschat die centraal staat in het versje. Laat de brooddoos en de drinkfles ook aan bod komen in de huis- of poppenhoek. Het is noodzakelijk om tijdens routinemomenten luidop te verwoorden wat de kleuters en jij doen. Laat hierbij de woordenschat uit het versje aan bod komen, bijvoorbeeld: 'Ik zie dat jij jouw drinkfles in de bak legt' of 'je haalt jouw brooddoos uit de mand, zie ik'.

Kaatje luistert

2. Het versje gevarieerd herhalen

Doelen

- Ik kan gericht en geconcentreerd luisteren naar een versje.
- Ik maak kennis met klanken en rijm.
- Ik speel actief met woorden.
- Ik onthoud enkele woorden of regels van een kort versje en kan deze hardop zeggen.

Nadat Kaatje het versje heeft proberen opzeggen met jouw hulp, moedig je de kleuters aan om ook het versje mee op te zeggen. Stimuleer de kleuters vooral om de **rijmwoorden** op het einde van elke regel luidop mee te zeggen.

Kijk, dit is mijn nieuwe ... klas
Aan dit haakje hangt mijn ... jas.
'k Stop mijn fopspeen/knuffel in mijn zak
en mijn drinkfles in de bak.

Zorg voor **variatie**, zodat de kinderen geboeid blijven. Enkele voorbeelden:

- Laat de kleuters het versje mee uitbeelden, terwijl jij het opzegt.
- Laat de kleuters het versje uitbeelden, terwijl ze het samen met de juf/meester proberen op te zeggen. Het is niet erg als kleuters het versje niet helemaal kunnen meezeggen. Laat ze eventueel eerst gewoon het focuswoord (bak) meezeggen.
- Laat de kleuters rechtstaan als ze een afgesproken woord horen, bijvoorbeeld het woord 'bak'.
- Kaatje is moe: het versje zegt ze heel traag op. De kinderen zeggen het versje ook heel moe/traag op. Dan is Kaatje weer heel gehaast, en zeggen Kaatje en de kinderen het versje snel op. Kaatje kan ook bang zijn, zoals op de eerste schooldag, en samen met de kleuters zegt ze het versje zacht/stil op. Later is ze weer heel blij en opgewekt, en zeggen de kinderen het versje luid en vrolijk op. En hoe kunnen ze het versje opzeggen als ze boos zijn?
- Je kan de klas ook in twee groepen verdelen en elke groep een andere opdracht geven, bijvoorbeeld de ene groep zegt het versje op en de andere groep beeldt enkel het versje uit, ...

Kaatje luistert

3. De luisterdoosjes van Kaatje

Doelen

- Ik speel actief met geluiden.
- Ik kan gericht en geconcentreerd luisteren naar geluiden.
- Ik kan meerdere geluiden na elkaar onthouden.
- Ik kan kleine verschillen horen tussen geluiden.

VOORBEREIDING:

Verzamel 3 à 4 doosjes, zoals een snackdoosje, een boterhamdoos, een metalen doos,... Je vult de doosjes met andere gekende voorwerpen uit de klas, zodat ze geluid maken als je ermee schudt, bv. duploblokjes, zand uit de zandtafel, papierpropjes uit de prullenbak,... Pas de voorwerpen aan naargelang het klathema. Laat ook eens een doosje leeg. Verstop de gevulde doosjes in de schooltas van Kaatje. Stop de schooltas samen met Kaatje in haar koffer.

Opgelet: Denk goed na over welke materialen je in de luisterdoosjes stopt. Hoe sterker de geluiden op elkaar lijken, hoe moeilijker deze activiteit wordt. Zo contrasteert het geluid van een doosje gevuld met papieren propjes sterk met het geluid van een doosje gevuld met houten parels.

VERLOOP:

Kaatje zit in haar koffer. Maak haar samen met de kleuters wakker. Kaatje vindt het fijn om in een nieuwe klas te zijn en alle kindjes in de klas te zien. Ze heeft ook een verrassing bij: luisterdoosjes! Kom, laten we luisteren!

Kaatje zegt of zingt dit versje:

*“Rode doos, rode doos,
wat heb je nu gegeten?
Wat zit er nu weer in je buik?
Ik zou het willen weten.”*

Laat Kaatje na het versje even met het doosje schudden en laat de kleuters raden wat er in zit. Beschrijf hoe het klinkt: luid, stil, dof, helder, ritselend,...

Verander de tekst ‘rode doos, rode doos’ gerust naar de kleur, vorm of grootte van jouw doosjes (bv. gele doos, hartjesdoos,...). Je kan dit spel ook spelen met een ander bijpassend versje dat de kleuters al kennen.

- **Herhaling** is de sleutel tot succes. Herhaal het versje meerdere keren, zodat alle kleuters voldoende oefenkansen krijgen.
- Het spelletje kan je klassikaal spelen, maar ook met een groepje taalzwakkere en taalgemiddelde kleuters. Zo krijgen ze extra oefenkansen. De taalsterkere kleuters hebben voldoende aan het klassikale spel.
- Verwijs nog eens naar het **pictogram** van het **oor** om de kleuters hun aandacht te richten op het auditieve.

VARIANTEN:

Variant 1: Laat de kleuters het doosje doorgeven in de kring terwijl je het versje opzegt. De kleuter die het doosje vastheeft op het moment dat het versje stopt, mag eens goed schudden om het geluid te horen en raden wat erin zit.

Variant 2: Neem een luisterdoosje mét vulling en een luisterdoosje zonder vulling. Wanneer de kleuters het geluid van een gevuld luisterdoosje horen, dan steken ze hun duim of vinger omhoog. Wanneer je met een leeg luisterdoosje schudt, mogen ze niet reageren. Je kan het moeilijker maken door een bepaald geluid af te spreken en meerdere luisterdoosjes met verschillende geluiden te laten horen.

Variant 3: Laat de kleuters de luisterdoosjes in de creahoek zelf vullen met materialen uit de klas. Sta ook met hen even stil hoe hun eigen gevuld doosje precies klinkt als je ermee schudt. Nadien kan je de spelletjes nog eens klassikaal spelen met de luisterdoosjes die de kleuters zelf vulden.

Kaatje luistert

4. Het versje uitbreiden

Doelen

- Ik kan gericht en geconcentreerd luisteren naar een versje.
- Ik maak kennis met klanken en rijm.
- Ik kan kleine verschillen horen tussen klanken.

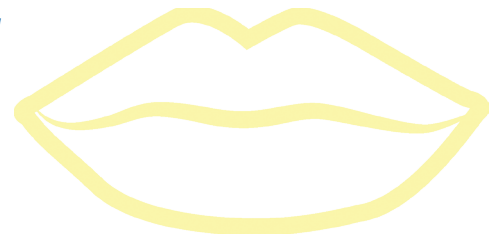
Indien je merkt dat jouw kleuters het versje goed kennen, kan je het versje uitbreiden met de tweede en de derde strofe:

*Kijk, dit is mijn nieuwe klas
Aan dit haakje hangt mijn jas.
'k Stop mijn fopspeen/knuffel in mijn zak
en mijn drinkfles in de **bak**.*

*'k Leg mijn brooddoos in de mand
zet mijn tasje aan de kant.*

*'k Zie mijn vriendjes en ik lach
ik ben klaar voor deze dag.*

Gebruik het **pictogram** van het **oor** om de kleuters hun aandacht te richten op het auditieve. Bij het meezeggen van het versje, kan je het **pictogram** van de **mond** tonen.

Kaatje luistert

5. Kaatje maakt foutjes

Doelen

- Ik kan gericht en geconcentreerd luisteren naar een versje.
- Ik kan kleine verschillen horen tussen woorden.

Nadat het versje meerdere keren is aangebracht en de vetgedrukte woorden inge oefend zijn, wil Kaatje het nu graag zelf eens proberen.

Moedig Kaatje aan om telkens het laatste woord van de regels zelf aan te vullen:

bv. *Kijk, dit is mijn nieuwe... klas*

Aan dit haakje hangt mijn... jas

TIP: Bied visuele ondersteuning aan door middel van foto's, prenten of concrete voorwerpen.

Met veel enthousiasme vult Kaatje het rijmpje aan. Let op, Kaatje wil de kleuters foppen en zal een foutje zeggen. Luister maar goed!

Kijk, dit is mijn nieuwe klas

Aan dit haakje hangt mijn jas.

'k Stop mijn fopspeen/knuffel in mijn zak

*en mijn drinkfles in de **auto** / fles / zak / bal / buik*

- **Benadruk het woord dat Kaatje fout uitspreekt. Zeg het foute woord iets nadrukkelijker zodat het duidelijk wordt dat het over dát woord gaat.**
- **Laat even een pauze en wacht de reactie van de kleuters af. Horen ze het foutje?**
- **Gebruik op dat moment de neutrale feedback:** bv. Kaatje, wij horen 'auto', maar je bedoelt 'bak'.
- **Herhaal dit meerdere keren en laat Kaatje telkens andere foutjes maken. Bouw hierbij op in moeilijkheidsgraad:** begin met de 'blauwe', 'groene' en 'oranje' foutjes. Deze zijn gemakkelijker te horen dan de 'rode' foutjes.
- **Herhaling is de sleutel tot succes. Herhaal het spelletje meermaals, zodat alle kleuters voldoende oefenkansen krijgen.**

Kaatje luistert

6. Reactiespel woorden

Doelen

- Ik kan gericht en geconcentreerd luisteren naar een versje.
- Ik kan kleine verschillen horen tussen woorden.

Spreek met de kleuters af dat je allerlei woorden zal opnoemen en dat ze bij een bepaald woord mogen reageren, namelijk bij 'bak'.

Je start met de meest eenvoudige rijen (blauw en groen) en gaat dan over naar de steeds moeilijkere rijen (oranje en rood).

bv. rechtstaan of duim omhoogsteken bij 'bak'

zeer eenvoudig: bak – auto – bak – huis – bak – auto – bak

eenvoudig: bak – fles – fopspeen – bak – knuffel – fles – bak

matig: jas – bak – zak – bak -mand – jas - bak

moeilijk: bak – bal – bal – bak – bak – bal – bak

moeilijk: buik – bak – bak – buik – buik – buik – bak - buik

WEETJE: het duimenspel komt ook bij Kaatje in de tweede kleuterklas aan bod. Het is hier dus al een eerste kennismaking met deze instructie.

- Toon het goede voorbeeld: Als Kaatje het woordje 'bak' zegt, dan doe je jouw duim omhoog. Doe dit een paar keer voor, en laat daarna de kleuters meedoen.
- Denk eens hardop door 2 woorden expliciet met elkaar te **vergelijken**: bv. 'bak k k' en 'ballll, hmm... deze woordjes lijken heel erg op elkaar. Ik luister goed (wijs op het symbool van het oortje): 'bak k k' en 'balll'. (hou de laatste klanken langer aan). Kijk naar mijn mond (wijs naar jouw mond als je de woorden luidop uitspreekt). Bij 'bak' steek ik mijn duim omhoog.
- Geef in het begin gerust zelf het juiste antwoord. Als je merkt dat de kleuters het zelf beginnen te horen, kan je jouw begeleiding afbouwen.
- Laat de instructie nog eens luidop herhalen en demonstreren door een kleuter met de vraag: "Wat moet je doen als Kaatje 'bak' zegt?"
- Laat Kaatje de kleuters positief bekrachtigen: "Ja, goed zo, als ik 'bak' zeg, dan doe je jouw duim omhoog."
- Hebben jouw kleuters nood aan beweging? Laat de kleuters dan niet hun duim omhoog steken, maar koppel er een beweging aan: rechtstaan, een rondje draaien, naar een bak stappen/lopen/springen/...
- Richt de aandacht op het luisteren door het **pictogram** van het **oor** erbij te nemen.

Kaatje speelt met letters

1. Lettermateriaal in een basishoek

Doel

- Ik speel met lettervormen.

Bied in de basishoeken **lettermateriaal** aan, bv.

- Laat de kleuters met allerlei lettervormen spelen in de zandtafel.
- Laat de kleuters spelen op een letterspeelmat in de bouwhoek.
- Laat de kleuters bouwen met blokken met letters op.
- Bied plastic/foam letters aan in de watertafel.

Kaatje is samen met de leerkracht verwonderd over alle letters die ze opmerken in de klas. Gebruik de term 'letter' en vestig de aandacht van alle kleuters op de letter(s), ook van de kleuters die nog weinig interesse in letters en geschreven taal hebben.

Kaatje schrijft

1. Doe-alsof schrijven stimuleren

Doelen

- Ik ontdek dat lezen en schrijven een onderdeel vormen van het dagelijkse leven.
- Ik ontdek dat ik iets kan opschrijven, bewaren en het later terug kan bekijken.
- Ik ontdek dat ik een boodschap kan vastleggen door het op te schrijven.

Bied de kleuters schrijfmateriaal aan (bv. schrijfpotloden, schriftje,...) zodat de kleuters de leerkracht kunnen naspelen, zoals

- aanwezigheden noteren in een schriftje
- olijsten wie boterhammen eet en wie een warme maaltijd
- een boodschap schrijven in het heen- en weerschriftje van een pop

TIP: Maak samen met de kleuters foto's van de woorden/voorwerpen die aan bod komen in het versje, zoals een jas, een bak, een drinkfles, een mand, een brooddoos, een zak, een tas en een lach. Print de foto's uit en hang ze aan de themamuur/magneetbord op ooghoogte van de kleuters, of leg ze als een fotoboekje in de boekenhoek. Je werkt aan de ontluikende geletterdheid door de benamingen van de voorwerpen bij de foto's te schrijven. Expliciteer aan de kleuters wat je schrijft. Zo maken ze kennis met geschreven taal.

- Zorg voor een duidelijke impressie: kleuters zullen pas spelen of doen alsof ze schrijven, nadat ze jou of iemand anders zagen schrijven. (= **modelen**)
- Laat Kaatje verwonderd reageren als kleuters iets 'schrijven', bv. Oh, je hebt al heel wat geschreven! Ik herken al een letter(vorm).
- Maak de kleuters attent op elkaars schrijfproducten, bv. 'Ik zie dat Mo een boodschap in het schriftje van pop Jules heeft geschreven. Wil jij ook iets in het schriftje van Jules schrijven? Wat dan?'
- Doe mee en beleef mee: je speelt mee met de kleuters in de poppenhoek en jij (samen met Kaatje) schrijft op welke poppen er 'aanwezig' zijn.